

ИЗЈАВЕ СА СУЂЕЊА ТАДИЋ НИКОЛИ „ШИШИ“

Тања Тулековић

Музејски савјетник,
ЈУСП Доња Градина
tanjatulekovic@jusp-donjagradina.org

Кратки научни рад

УДК 341.485:329.18(497.13)“1941/1945”

COBISS.RS-ID 141268993

DOI 10.7251/TOP2410144T

Апстракт: Један од најсвирепијих усташких кољача са Дубичких кречана је Никола Тадић звани „Шишо“. Његова злодјела описана су у стручној литератури. Овом приликом аутор доноси изјаве из архиве Јавне установе „Спомен-подручје Доња Градина“. Ради се о грађи која није инвентарисана.

Кључне ријечи: Дубичке кречане, Слабиња, усташа, „Шишо“.

ТАДИЋ Никола Шишо рођен је 1922. године у мјесту Љути Долац код Мостара¹. Запамћен је као један од најсвирепијих усташких кољача са Дубичких кречана². Др Никола Николић наводи да је Шишо предводник кољача кога шаљу по читавој Независној Држави Хрватској „да смрћу смирује побуњени народ“³. У прилог овим наводима иду и слиједеће изјаве свједока са суђења 1954. године:

Сока Милешевић 1. марта 1954. године изјављује:

„Дана 15-IX-1944 године пред вече око 7 сати дошло је пет усташа које сам познавала из виђења и са њима Шишу. Кућа је била закључана у којој сам се налазила ја и мој муж Радивојевић Душ-

1 Марко Ручнов, *Зашто Јасеновац*, друго обједињено издање, Доња Градина 2022, 428.

2 Дубичке кречане (поред Хрватске Дубице) су средином 1942. године прикључене систему Концентрационог логора Јасеновац због потребе логора за великом количином креча. Убрзо је ово радилиште постало још једно у низу страшишта логора (Marko Ručnov, *Zašto Jasenovac*, Beograd 2004, 69).

3 Dr Nikola Nikolić, *Jasenovački logor smrti*, Sarajevo, 286.

ко. Када су они дошли на кућна врата и силом су почели отворати, мој муж изашао је вани и ја тако за њим, он ми је дао знак да се ја сакријем и ја сам се тако сакрила на таван од куће. Мој муж им је рекао што они требају а они су му одговорили да морају ући у кућу, на што им је он одговорио да дођу сутра ипак они нису на то приста-ли и он је истима отворио врата. У то време они су ходали по кући и штали и нешто тражили. Послије тога они су мога мужа повели са собом и опколили а Шишо је наређивао и рекао им да га воде у дом, гдје су доводили и све остале. Кад су они повели мог мужа у тај дом ја сам изтркала из куће да видим куд он оде, у то је наишла другарица Лончар Јела из Дубице и каже ми бјеж Соко куда знаш ви сте сви готови, ја сам од ње узела њезина брата у наручје ког је она носила и поред цркве сам другим путем отишла кући Лончар Мате и Ане. Ја сам ту ноћ преспавала на тавану од жандармерије гдје ме спремила Лончар Ана. Ту сам преспавала ноћ и дан, касније сам т. ј. одма исту вече пређем код своје једне пријатељице Кљаич Јуле и код исте била сакривена у штали два мјесеца. Пошто сам била носећа ти исти су ме пребацили на Босанску страну гдје сам дочекала ослобођење.

Напомињем када су мога мужа одвели у Дом нису га могли савладати него су га са леђа лупили сикиром у главу, онда су га савладали и коначно убили и бацили у реку Уну.

Напомињем да Шишу врло добро познам јер се исти стално кретао по биртијама и чула сам од народа да је он један од најопаснијих кољача⁴.

*- Изјава Соке Милешевић, Архива ЈУСП Доња Градина,
Збирка докумената, неинвентарисано -*

Никола Лалић 2. марта 1954. године даје изјаву:

„Мјесеца маја 1943. године, ја сам се налазио у Риделовој ку-глани играјући се пинг-понга. Након 2 сата послвије подне, чуо сам плач и потрчали смо ја и неколицина мојих другова, огради Риедло-ве башче, која је преко пута дома, гдје је био усташки штаб. Видио сам кола /федервагн/ бијели риђасти коњи, са којима је управљао

4 Архива ЈУСП Доња Градина, Збирка докумената, неинвентарисано.

злочинац 'Шишо' а уз њега сједио још један усташа, мени непознатог имена и питао је прво док је сишао с кола, једнога свога усташу: 'Што чуваш тога старога и ко је он?' Усташа му је одговорио, да је то партизански шпиун и да су га ухапсили и чекам заповједника да му га предам. Сјећам се појединих ријечи за то, јер то је био страشان случај, на које ријечи је 'Шишо' одговорио: 'Каквог заповједника, овамо с њим!' Довукао га пред њега, 'Шишо' је извадио нож, замахнуо и тако је старца који је од прилике у оно вријеме могао имати око 50 година, доста одрпан и јадан по изгледу, поменути ножем отсјекао ухо и окренуо се угледајући бачву, која је била прилично велика и старца стрпали у њу, полили бензином, запалили и бачву су прије него што су затворили котрљали по дворишту, да је скоро по све изгорела, остатак побацали низ обалу Уне, пошто је Уна прилично близу. Овај злочин је извршен како је видљиво по ријечима, са налогом 'Шише' који је истога засјекао и наредио да се донесе бензин и сматрам, да је ово дјело гњусно, почињено властитом руком 'Шише'.⁵

*- Изјава Николе Лалића, Архива ЈУСП Доња Градина,
Збирка докумената, неинвентарисано -*

Милош Закланац изјавио је 12. марта 1954. године сљедеће:

„Једнога дана 1943 године у јесен, логораши који су били у логору 'кречана', возили су и сјекли шуму у близини моје куће. Било је то једнога дана када је један од тих логораша дошао код моје куће и питао за моје име, пошто ме је познавао преко мога брата, који је код њега учио ковачки занат у Сремској Каменици. Истога часа када је поменути ушао у моју кућу, ја сам му дао чашу ракије, коју је попио на брзину, ја сам му хтио дати и да једе, али није имао времена, пошто је наишао усташа 'Шишо' и каже да му бог матер, шта си ти ту наишао, ухватио га за раме и избацио вас из куће, тамо га је шамарао и тукао кундаком. Послије тога, отјерао га је у шуму, касније неznam шта је с њим се десило, али сам чуо да је убијен на 'кречани'.“⁶

5 Архива ЈУСП Доња Градина, Збирка докумената, неинвентарисано.

6 Архива ЈУСП Доња Градина, Збирка докумената, неинвентарисано.

- Изјава Милоша Закланца, Архива ЈУСП Доња Градина, Збирка доумената, неинвентарисано -

Милета Добросављевић 21. марта 1954. године дао је изјаву:

«Године 1943 у јесен, сам био из логора Стара Градишка пребачен у Хрв. Дубицу, на 'Кречану' и тамо сам био до 1944. године конца свибња. Познат ми је усташа звани 'Шишо' као и остали. Држао је редовно стражу над нама и пратио нас на посао. Када смо дошли ја и моји другови на 'Кречану', најприје смо морали очистити бараку, као и двориште околу. У доњем дијелу дворишта био је један јарак, сав крвав и неки дјелови одјеће кржави, гдје су исти усташе поубијали наше другове, који су тамо радили прије нас.

Године 1944 у прољеће, у ожујку или травњу, усташа звани 'Шишо', са још једним усташом, дотјерали су једну дјевојку из села Слабиње, око 16 година стару, њена кола, коње, пуна кола хране и за колима свезана једна крава. Дјевојка је била у њиховој настанби до на вече. Послије вече метнули су дуплу стражу код нас до 1 сат послје пола ноћи. Сутра у јутро дјевојке више није било. Чули смо да су је силовали и потом исту убили, исти дан у јутро, један мој друг, обратио ми је пажњу, да је пред њиховом настанбом био наслоњен алат, лопата, штихача, крамп и мотика и наалату се видјела фришка земља. По томе смо посумњали, да су је убили и закопали. Након неколико дана, један мој друг чистио је усташку настанбу и на тавану опазио од споменуте дјевојке одијело. Звао је и мене да видим, ја сам препознао од споменуте мараму, весту, прслук и сукњу и тада ми је било јасно да су је убили. Споменутога 'Шишу' ту вече нисам видио на стражи, што је знак да је присуствовао силовању и убиству.

Исто тако 1944 године у травњу или свибњу, су усташе са 'Кречане' похапсили 16 младих жена и дјевојака и поубијали их и вјерујем да је звани 'Шишо' био међу њима, јер он и неки Мајсторовић су били најкуражнији и најопаснији.»⁷

- Изјава Милета Добросављевића, Архива ЈУСП Доња Градина, Збирка докумената, неинвентарисано -

7 Архива ЈУСП Доња Градина, Збирка докумената, неинвентарисано.

Петар Крнић 1. априла 1954. године наводи:

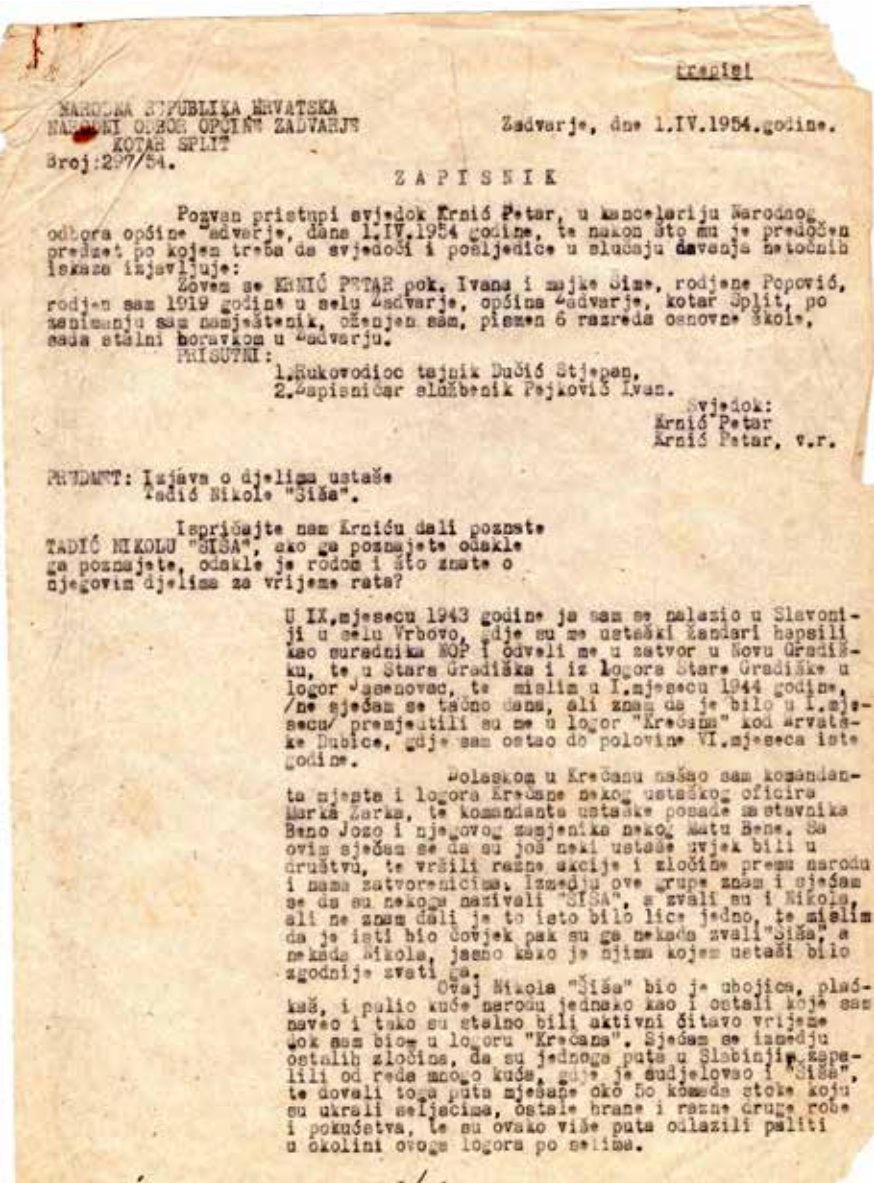
«Доласком у Кречану нашао сам команданта мјеста и логора Кречане неког усташког официра Марка Жарка, те команданта усташке посаде заставника Бено Јозо и његовог замјеника неког Мату Бене. Са овим сјечам се да су још неки усташе увјек били у друштву, те вршили разне акције и злочине према народу и нама затвореницима. Између ове групе знам и сјећам се да су некога називали 'ШИША', а звали су и Никола, али не знам дали је то исто било лице једно, те мислим да је исти био човјек пак су га некада звали 'Шиша', а некада Никола, јасно како је њима којем усташа било zgodније звати га.

Овај Никола 'Шиша' био је убојица, плаћкаш, и палио куће народу једнако као и остали које сам навео и тако су стално били активни читаво вријеме док сам био у логору 'Кречана'. Сјећам се између осталих злочина, да су једнога пута у Слабињи запалили од реда много кућа, гдје је судјеловао и 'Шиша', те довели тога пута мјешано око 50 комада стоке коју су украли сељацима, остале хране и разне друге робе и покућства, те су овако више пута одлазили палити у околини овога логора по селима.

Једнога пута 'Шиша' и остали, довели су из села Слабиња једну цуру и мучили је у логору, те је преко ноћи нестало, а сутра дан видио сам њезину крваву робу крај једне шупе, односно у шупи, што значи да су је ликвидирали, а послије сам слушао њихову дискусију између себе, како су је и силовали.

Ради бјегства једног затвореника нас остале они су т.ј. наведена група батинали и чинили које и какове неправде, те након неколико дана, односно након два дана под надзором преког суда из Јасеновца стрељали су четири затвореника пред нама затвореницима, а којем је злочину судјеловао и 'ШИША'. Мени су затвореници причали о нечујним злочинима које су чинили ова група прије мог доласка у 'Кречану', а такођер чинили разна злочинца и затвореницима. Јасно да је сваком познато у том крају колико је страдало народа у околини логора 'Кречана', а по доказу другова и личним увјерењем односно познавањем, јер сам видио често пута, сви ови злочинци већином су дјело ове групе, у којој је активно судјеловао 'ШИША'.»⁸

8 Архива ЈУСП Доња Градина, Збирка докумената, неинвентарисано.

- Изјава Петра Крнића, Архива ЈУСП Доња Градина,
Збирка докумената, неинвентарисано -

Послије тога, ја сам се упутила у село Бјеловац, гдје нисам могла да живим, па сам се поново вратила у село Утолицу. Из Утолице опет сам се хтјела вратити у Бјеловац, са својом сестром, коњима, колима и крвама. Пошто сам се ја бојала и моја сестра, сићи из брда на цесту, ми смо узеле Перу Домазетовића из Утолице, који је нашим коњима кочирао. Када смо ишли преко брда, ја сам на цести опазила усташе и нисам хтјела да сиђем на цесту, на што је моја сестра сама отишла са коњима и колима и на самој цести су је ухватили усташе и поменутог Перицу и исте отјерали у Баћин, т.ј. у логор 'Кречана'. У 'Кречану'. Послије тога времена, ја сам живјела на територији Баније и стално сам се распитивала за своју сестру, па сам једном приликом сазнала, од једнога логораша, који је утекао из логора 'Кречане', да су моју сестру довели у 'Кречану'. Он ми је рекао, да су моју сестру силовали и да ју је силовао шеф логора неки 'Шишо', коју је касније бацио у пећ гдје је изгорела.

На дан клања у Слабињи, ја сам се налазила код своје куће. У моју кућу су дошле усташе и један усташа кога сам видјела био је црн, висок, имао косу рудасту, чизме и усташко одијело, а вјерујем, када би га видјела, да би га познала и само знам јер сам чула, да су га сви остали зову 'Шишо'. Тај исти ме је тукао, односно дао ми три шамара и тјерао ме, да им правим јело. Ја сам им заклала 6 комада кокоша. Када су то појели онда су отишли из куће, а ја сам се сакрила»⁹.

*- Изјава Драге Ићитовић, Архива ЈУСП Доња Градина,
Збирка докумената, неинвентарисано -*

Ана Ђуричић свједочила је овако:

„Мјесеца јануара 1944 године, налазила сам се код своје куће са оцем Јовом. Једнога дана не сјећам се точно датума 1944 године, дошла нам је једна група усташа, из које сам препознала усташког злочинца 'Шишу'. За точно име и презиме не знам, звали су га 'Шишо' и са њима мога комшију Вриочки /Јукета/ Ђурицу, а било их је шест свију.

⁹ Архива ЈУСП Доња Градина, Збирка докумената, неинвентарисано.

Доласком усташке групе у моју кућу, отац се налазио у дво­ришту, цијепао је дрва. Усташе су га поздравиле и рекли 'за дом спремни'! У то вријеме сам се налазила у својој кући у првој соби и посматрала сам на двориште кроз прозор иза зида и посматра­ла шта ће се одиграти са мојим оцем. Прилазећи моме оцу на дво­ришту, усташа 'Шишо' га је зграбио за леђа и здрмао га говорећи му: 'Цијепај стари нећеш дуго'! На то усташа 'Шиша' запито га је: 'Имаш ли ватре да запалим цигарету?' Престрашени мој отац му је одговорио, да нема код себе, на то му је 'Шишо' рекао: 'Ваљда имаш кога код куће, зовни кћер нека изнесе ватре ван'. Одговорећи му отац да нема никога, да је сам. На то су га присиљили и одвукли га у кућу горе, горе наведене усташе тројица, а друга тројица су бло­кирали из вана кућу. Мој отац знајући да се ја налазим у соби, па је одмах скренуо у кухињу. Усташе су га присиљавале да их двори и части, као што јест. У то вријеме сам се налазила стално у првој соби иза собног ормара, који се налазио близу прозора. А да напо­менем и то, да је било 16 сати послје подне и налазили су се све до мрака, у мрак су се и остала тројица са дворишта повукли у кућу. Доласком у кућу, остала тројица су састали су се са првим усташама у кухињи. У исто вријеме ја сам била присиљена да се спасим, т.ј. да побјегнем, изула сам се и боса сишла низ степенице у подрум, гдје су се налазила говеда, и сакрила се под говеђе јасле, те након кратког времена искористећи прилику, мој отац је дошао код мене у подрум и саопштио ми је да бјежим куд год знам, јер је дошао ред и на нас и почео да храни говеда. На то га један усташа зовну: 'стари гдје си, немој да побјегнеш!' И одвео га у кухињу. На то сам ја била присиљена да побјегнем у Дубицу код свог тетка Крушка Ђуре, гдје сам све испричала и ту сам преноћила.

Сутрадан отишла сам својој кући, а већ пред кућом мојом стајао је усташа из комшилука Лончар Стефан /Ивакић/, махајући руком на мене да се пожурим, а уједно звао мога оца: 'Јово, Јово!' Исти Лончар стајао је пред мојом кућом са једном женом из села Котур Пелом, која је пошла мојој кући и када је видјела у дворишту крва­во, почела је да плаче и говорити мени да идем с њоме у Дубицу, јер ми је пријетила опасност. На то сам ја ушла у моју кућу и видје­ла сам пред подрумом криво, а оца нема. Ја сам видјела уочи тога дана, када сам побјегла од ових шест усташа и од истих је био за­клан и однешен из дворишта. Трагови крви су се још познавали из

дворишта на пут. Када сам ја видјела што је, ја сам одмах покупила своје ствари и нисам више долазила кући¹⁰.

*- Изјава Ане Ђуричић, Архива ЈУСП Доња Градина,
Збирка докумената, неинвентарисано -*

Сока Туроман 27. априла 1954. године наводи следеће:

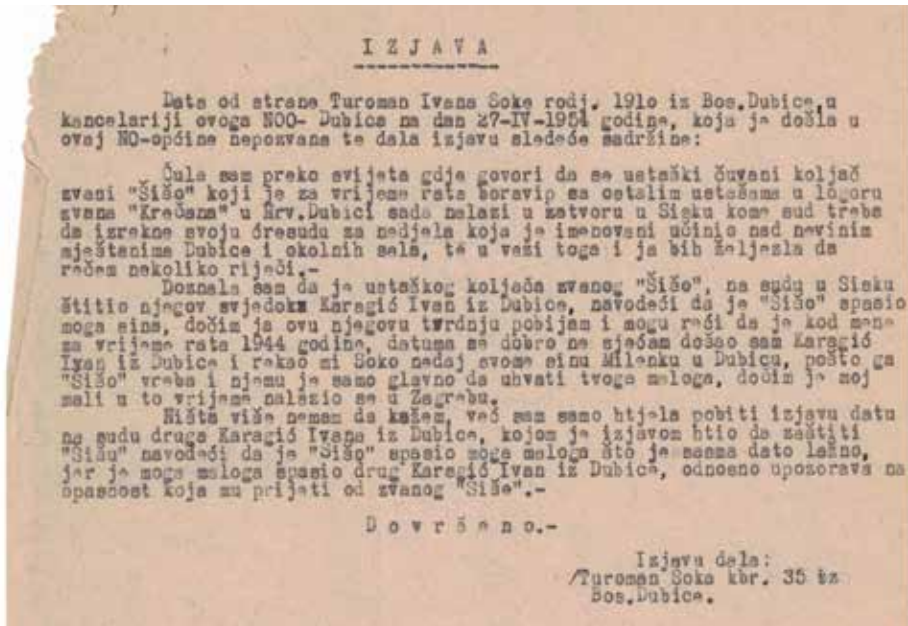
„Чула сам преко свијета гдје говори да се усташки чувани кољач звани ‘Шишо’ који је за вријеме рата боравио са осталим усташама у логору звана ‘Кречана’ у Хрв. Дубици сада налази у затвору у Сиску коме суд треба да изрекне своју пресуду за недјела која је именовани учинио над невиним мјештанима Дубице и околних села, те у вези тога и ја бих жељела да речем неколико ријечи.

Дознала сам да је усташког кољача званог ‘Шишо’, на суду у Сиску штитио његов свједок Карагић Иван из Дубице, наводећи да је ‘Шишо’ спасио мога сина, дочим ја ову његову тврдњу побијам и могу рећи да је код мене за вријеме рата 1944 године, датума се добро не сјећам дошао сам Карагић Иван из Дубице и рекао ми Соко недај своме сину Миленку у Дубицу, пошто га ‘Шишо’ вреба и њему је само главно да ухвати твога малог, дочим је мој мали у то вријеме налазио се у Загребу.

Ништа више немам да кажем, већ сам само хтјела побити изјаву дату на суду друга Карагић Ивана из Дубице, којом је изјавом хтио да заштити ‘Шишу’ наводећи да је ‘Шишо’ спасио мога малог што је сасма дато лажно, јер је мога малог спасио друг Карагић Иван из Дубице, односно упозорава на опасност која му пријети од званог ‘Шише’.¹¹

10 Архива ЈУСП Доња Градина, Збирка докумената, неинвентарисано.

11 Архива ЈУСП Доња Градина, Збирка докумената, неинвентарисано.

- Изјава Соке Туроман, Архива ЈУСП Доња Градина,
Збирка докумената, неинвентарисано -

Никола Тадић се после рата вратио у свој родни крај, гдје се укључио у рад нове власти и постао члан Партије¹². Након тога се пресељава у фрушкогорски крај, гдје га је неко од бивших логораша Кречана препознао те је 1954. године Шишо изведен пред суд. Суђен је на шест година затвора, а због доброг владања пуштен је након 26 мјесеци¹³.

1. Допис Окружног суда у Сиску о заказаној расправи у
кривичном предмету против Тадић Николе, Архива ЈУСП
Доња Градина, Збирка докумената, неинвентарисано -

¹² Марко Ручнов, *Зашто Јасеновац*, друго обједињено издање, Доња Градина 2022, 428.

¹³ Исто.

Извори:

Марко Ручнов, *Зашто Јасеновац*, друго обједињено издање, Доња Градина 2022.
Marko Ručnov, *Zašto Jasenovac*, Beograd 2004.
Dr Nikola Nikolić, *Jasenovački logor smrti*, Sarajevo.
Архива ЈУСП Доња Градина, Збирка докумената.

Instead of conclusion

After the war, Nikola Tadić returned to his birthplace, where he got involved in the work of the new authorities and became a member of the Party. After that, he moved to the Fruška Gora region, where one of the former prisoners of the Krečane /lime pits/ concentration camp recognized him, and in 1954 Šišo was brought before the court. He was sentenced to six years in prison, and was released due to good behavior after 26 months.